

**MOKSLINIS METODINIS CENTRAS
„SCIENTIA EDUCOLOGICA“**

**GAMTAMOKSLINIS UGDYMAS BENDROJO
LAVINIMO MOKYKLOJE-2014**

*XX nacionalinės mokslinės praktinės konferencijos straipsnių rinkinys,
Panevėžys, 2014 m. balandžio mėn. 25–26 d.*

**NATURAL SCIENCE EDUCATION
IN A COMPREHENSIVE SCHOOL-2014**

*Proceedings of the Twentieth National Scientific-Practical Conference,
Panevėžys, 25–26 April, 2014*

Konferencijos rengėjas / Conference Organizer

Visuomeninė organizacija mokslinis metodinis centras „Scientia Educologica“
/ Scientific Methodical Center „Scientia Educologica“

Organizacinis komitetas / Organizing Committee

Pirmininkas

Prof. dr. Vincentas Lamanauskas, MMC „Scientia Educologica“

Nariai

Dr. Renata Bilbokaitė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras*
Regina Kliminskienė, *Panevėžio gamtos mokykla*

Dr. Laima Railienė, *MMC „Scientia Educologica“*

Doc. dr. Violeta Šlekienė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras*

Doc. dr. Loreta Ragulienė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras*

Augustas Uktveris, *VšĮ Ekologinio švietimo centras, savaitraštis „Žalioji pasaulis“*

Redakcinė kolegija / Editorial Board

Prof. dr. Andris Broks, *Latvijos universitetas, Latvija*

Prof. dr. Janis Gedrovics, *Rygos mokytojų rengimo ir švietimo vadybos akademija, Latvija*

Prof. dr. Vincentas Lamanauskas, *Šiaulių universitetas, Lietuva*

Dr. Naglis Švickus, *Mokslinis metodinis centras „Scientia Educologica“, Lietuva*

Dr. Laima Railienė, *Šiaulių universitetas, Lietuva*

Doc. dr. Loreta Ragulienė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras, Lietuva*

Doc. dr. Violeta Šlekienė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras, Lietuva*

Dr. Elena Vasilevskaja, *Baltarusijos valstybinis universitetas, Baltarusija*

Konferencijos partneriai / Conference Partners

Viešoji įstaiga „Ekologinio švietimo centras“ ir savaitraštis „Žalioji pasaulis“
Panevėžio gamtos mokykla

Konferencijos rėmėjai / Conference Sponsors

Scientia Socialis

ISSN 2335-8408

© Mokslinis metodinis centras „Scientia Educologica“, 2014

The authors of the reports are responsible for the scientific content and novelty of the conference materials

APLINKOSAUGINIŲ IDĖJŲ ĮGYVENDINIMAS VAIKŲ DARŽELIO APLINKOJE

Rima Atraškevičienė, Sigita Saviščevienė

Šiaulių lopšelis-darželis „Žiogelis“, Lietuva

El. paštas *rimoska@gmail.com*

Įvadas

Aplinkosauginis ugdymas labai svarbus šiuolaikiniame pasaulyje. Kad žmonės gyventų harmoningai su gamta, lemiančią išlikimą ir gerovę, reikia naujos etikos, mąstymo būdo. Juk užteršto oro masės nesulaikysi per valstybių sienas, nesulaikys teršalų, kad nepatektų į upes, ežerus, jūras, vandenynus. Kaip teigia J. V. Gėtė, „Gamta juokauti nemėgsta, ji visada teisinga, visada rimta, visada griežta; ji visuomet teisi. Klysta ir apsirinka tik žmonės.“ Todėl gamtos išsaugojimas yra visų žmonių tikslas.

Aplinkosauginis ugdymas susijęs su palankaus aplinkai gyvenimo būdo ugdymu ir noru susigyventi su gamta. Ikimokykliniame amžiuje lengviausia formuoti vertybines vaikų nuostatas, atsakomybės jausmą, pagrindines žinias apie augalus, gyvūnus, orą, vandenį, jo panaudojimą, apie triukšmą, antrinių žaliavų rūšiavimą ir kt. Nuo mažų dienų vaikas turi būti pratinamas suvokti, kad yra gamtos dalis, jeigu neišsaugos gamtos ir jos išteklių, neturės jokių išlikimo garantijų.

Organizuojant aplinkosauginio ugdymo procesą darželyje, būtina palanki aplinka, kurioje vaikas turėtų galimybę sistemingai sąveikauti su gamta, pažinti ją, stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti ir pan. Ypač svarbi – gamtinė aplinka, nes ji yra pagrindinė sąlyga, lemianti vaiko tobulėjimo galimybes, stimuliuojanti harmoningą vaiko ir gamtos ryšį, skatinanti suvokti abipusį šio ryšio poveikį.

Ekologinis takas ikimokyklinėje įstaigoje

Siekiant įgyvendinti ekologinio ir aplinkosauginio ugdymo tikslus, atsižvelgiant į įstaigos vykdomos veiklos kryptis (aplinkosaugos ir sveikos gyvensenos), vaikų saviraiškos plėtojimo galimybes, įvertinus artimiausią gamtinę įstaigos aplinką, 1997 m. Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ teritorijoje buvo įrengtas ekologinis takas, kuris pavadintas „Žaliuoju takeliu“ (1 pav.).

1 pav. „Žaliojo takelio“ fragmentas

„Žaliojo takelio“ bendrosios idėjos: supažindinti vaikus su aplinka (gamta, jos komponentais); augalų augimo sąlygomis, kaupiant įvairią patirtį apie juos; stebėti metų laikų pokyčių gamtoje įtaką gyvai gamtai; skatinti pagarbą gyvybei, atsakomybę; mokyti visais pojūčiais pajusti gamtą, jos grožį; formuoti aplinkosauginius motyvus, praktinės veiklos įgūdžius; išsiaiškinti žmogaus ir augalų tarpusavio ryšį, priklausomybę ir reikšmę; pailsėti gamtoje, skatinant glaudesnį vaiko ryšį su gamta; padėti atgauti emocinę pusiausvyrą gamtos (saulės, oro, žemės, vandens) galioms padedant, įtikinti vaikus, jog jie – viena gamtos dalis (2, 3 pav.).

2 pav. „Šarkos teatro“ stotelėje

3 pav. Poilsis stotelėje „Gluosnių pavėsyje“

„Žaliojo takelio“ tikslas – remiantis žaidybinio kompleksiniu praktiniu ugdymosi principu, formuoti vaikų ekologines ir aplinkosaugines vertybines nuostatas, skatinti saviraišką artimiausioje aplinkoje, stiprinti sveikatą (4, 5 pav.).

4 pav. Mankšta „Linksmuosiuose kalneliuose“

5 pav. Vaikų saviraiška „Užuovėjoje“

Sėkmingą aplinkosauginio ugdymo švarioje ir sveikoje aplinkoje organizavimą, jo plėtrą įstaigoje apsprendžia palankios šios ugdymo srities sąlygos ir prie-

monės, kurios skatina vaiko veiklą gamtoje, formuoja aplinkosauginius, sveikatin- gumo mokėjimus ir įgūdžius; padeda vaikui gyventi joje ir elgtis pagal savo prigim- tį, savaip galvoti, būti veikliam, jaustis nepriklausomam, atsakingam už savo poel- gius, turėti savo vidinį pasaulį.

Pažintinė veikla „Žaliamame takelyje“ siejama su praktine veikla. Nuolatinė gėlių, medžių, gyvūnų priežiūra, bendravimas su jais plečia vaikų akiratį, padeda geriau suvokti daugelį gyvosios ir negyvosios gamtos reiškinių, jų kaitą, vystymąsi, skatina smalsumą, lavina vaizduotę, plečia vaikų interesus, žodyną, turtina kalbą, stiprina sveikatą, ugdo kritinį-analitinį mąstymą. Dirbdamas vaikas turi progą pa- justi tikrą darbo skonį ir jo vertę. Kartu formuojami tokie charakterio bruožai, kaip jautrumas, atidumas, paklusnumas (6, 7 pav.).

6, 7 pav. Praktinė veikla stotelėje „Gėlių darželis“

Siekiant stiprinti vaikų sveikatą ir esant palankioms oro sąlygoms, lauke at- liekama ne tik rytinė mankšta, bet vyksta ir kūno kultūros valandėlės, grūdinimosi procedūros atitinkamu metų laiku: vaikščiojimas basomis smėliu, žole, žvyru; van- dens, oro, saulės vonios, formuojami higieniniai įgūdžiai. Pasivaikščiojimuose vyks- ta inspiruota ir savaiminė judri veikla.

„Žaliojo takelis“ ne tik padeda įgyti žinių, jas pakartoti, apibendrinti pačioje gamtoje. Jis reikšmingas formuojantis humaniškumo, dorovingumo nuostatoms gamtos atžvilgiu, padeda stiprinti vaikų sveikatą, sudaro galimybes organizuoti aplinkosaugos, sveikatos saugojimo projektus, gamtosaugos akcijas, įvairius rengi- nius.

Į kiekvieną iš dešimties „Žaliojo takelio“ stotelių veda mažos vaikiškos pėdu- tės. Stotelė atlieka savitą ugdomąjį poveikį, joje vykdomi specifiniai uždaviniai.

Priklausomai nuo to, kokių tikslų vaikai keliauja žaliojo takelio aikštelėmis, priklauso ir veikla. Vaikai savarankiškai gali pasirinkti rūpintis augalais ir juos pri- žiūrėti; stebėti augalus ir gyvūnus, juos tyrinėti, suvokti augalų gyvybės ratą, per- prasti žmogaus ryšį su augalija; vaikščioti, gėrėtis gamta ar šokti ir dainuoti; vaidin-

ti, minti mįsles, klausytis pasakų, muzikos, svajoti; ieškoti nusiramino augalų bendrijoje; lipdyti, konstruoti, piešti ar sportuoti, žaisti, įveikti kliūtis (8, 9 pav.).

8 pav. Trikrepio varžybos

9 pav. Stotelėje „Muzikinė karuselė“

Kiekvienai „Žaliojo takelio“ stotelei parengtos metodinės nuorodos, surinkta dalykinė medžiaga apie atskirus augalus, gyvūnus, gamtos reiškinius; parengtos įvairios praktinės užduotys tiek individualiai, tiek ir kolektyvinei vaikų veiklai, skatinančios saviraišką, kūrybiškumą, kalbą. Numatyta tautosakinė medžiaga, eilėraščiai, apsakymai, dainelės, įvairūs žaidimai.

Kasmet pavasarį lopšelio-darželio „Žiogelis“ sveikatos stiprinimo grupės nariai Dainų mikrorajono ugdymo įstaigoms ir bendruomenei organizuoja renginį „Žaliojo takelis“. Tai būna pramoginė, sportinė sveikatingumo šventė. Visi ugdytiniai aplanko įvairias stoteles, kur jų laukia įvairių pasakų personažai su naujais žaislais ir žaidimais, užduotimis. Vyksta įvairios sportinės varžybos, atrakcijos. Šventės finale lauže kepamos dešrelės, skanaujama vaistažolių arbata, dalijamasi naujais įspūdziais, patyrimais.

Mokomoji-pažintinė veikla „Žaliojo takelyje“ pratęsiama ne tik grupėse organizuojant ugdymą, panaudojant gamtinę medžiagą įvairiems darbams, skaičiavimui ir kt., bet organizuojant įvairias ekskursijas, išvykas į gamtą (atitinkamai pagal amžių), istorines ir kitas vietas. Tai suteikia naujų žinių, plečia akiratį, formuoja tinkamo elgesio gamtoje įpročius (10, 11, 12, 13 pav.).

10 pav. Išvyka į Beržynėlį

11 pav. Ekskursija į ŠU Gamtos muziejų

12 pav. Ekskursija į Kuršėnų etnocentrą

13 pav. Ekskursija į Burbiškes

Apibendrinimas

Remdamiesi ilgamete įstaigos patirtimi, organizuojant jau tradiciniu tapusį „Žaliojo takelio“ renginį, pastebėjome ir galėtume teigti, jog sėkmingą ekologinio ir aplinkosauginio ugdymo ir sveikatos stiprinimo organizavimą, plėtrą apsprendžia šioms ugdymo sritims palankios sąlygos bei priemonės, kurios tiesiogiai skatina vaiko veiklą gamtoje, artimiausioje aplinkoje (stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti, tvarkyti, puoselėti, kurti, ilsėtis, judėti, saugoti gamtą); formuoja aplinkosaugos darbinius, kultūrinius, higieninius, socialinius įgūdžius. Pedagogams, atsižvelgiant į ugdytinių amžių, poreikius ir patirtį, kūrybingai ir kryptingai padedant, stiprėja kūrybinės vaikų galios, gebėjimai, formuojasi vertybinės nuostatos. „Žaliojo takelis“ sudaro galimybes organizuoti aplinkosaugos, sveikatos stiprinimo projektus, gamtosaugos akcijas, įvairius renginius.

Summary

REALIZATION OF ENVIRONMENTAL IDEAS IN THE ENVIRONMENT OF THE KINDERGARTEN

Rima Atraškevičienė, Sigita Saviščevienė

Šiauliai Nursery-Kindergarten „Žiogelis“

Ecological path, which is called „The green path“, was established in 1997 in the territory of Šiauliai nursery-kindergarten „Žiogelis“ after the evaluation of the surrounding environment of the institution and in pursuant of implementation of tasks of ecological – environmental education, paying attention to the policy of the institution (environmental and healthy lifestyle), possibilities of self-expression of the children.

The purpose of „The green path“ is to form ecological – environmental attitude of the children, stimulate their self-expression in the nearest environment, and strengthen their health using the game-like – complex – practical principles of education.

Tiny feet of the children guide through the ten stops of „The green path”. Each stop has its individual educational effect where the special tasks are being implemented.

Methodical references are prepared for each stop of „The green path”. An objective material is collected; various practical exercises are prepared for both individual and collective activities of the children. Folk material, poems, stories, songs and various games are provided.

Educational – cognitive activity i „The green path” is carried on not only in the groups through the organization of educational activities, but also through the organization of various excursions, trips to the nature (according to the age), historical and other places. It gives knowledge; expands the view of the children, forms manners of proper behaviour in the nature.

Successful organization and development of ecological – environmental education and health strengthening is determined by favourable means and conditions, which directly stimulate activity of a child in the nature, in the surrounding environment (observe, explore, experiment, clean, cherish, create, rest, move, protect the nature) initiates environmental knowledge and skills; educates work skills; forms cultural – hygienic skills; educates social skills. Due to the consideration of the pedagogues about the age, needs and experience of the children; creative and purposeful help, the creative skills, abilities, provision of the children are developed. „The green path” allows to implement environmental and health strengthening projects, organize various events.

Key words: education, child, practical activity outdoors, nontraditional spaces.

SCIENTIX PROJEKTAS – ATVIRIEJI ŠVIETIMO IŠTEKLIAI MOKYTI(IS) GAMTOS MOKSLŲ IR MATEMATIKOS

Virginija Birenienė

Klaipėdos Simono Dachso progimnazija, Klaipėda

El. paštas Virginija.bireniene@gmail.com

Įvadas

Kaip teigiama Europos Komisijos komunikate Europos parlamentui, „technologijos ir atvirieji švietimo išteklių suteikia galimybę keisti ES švietimą“. Skaitmeninės technologijos yra neatsiejama žmonių bendravimo, darbo, prekybos dalis, tačiau Europos švietimo ir mokymo sistemose jos kol kas nėra visapusiškai